

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 13. maja 1891.

O b s e g : Naznanilo in razglas. — Naznanilo. — Trtna škropilnica. — Trgovska in obrtniška zbornica. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1891. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi sprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštenem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. junija glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1891. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesčnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Janez Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis

začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 26. in 27. junija t. l., in sicer: 26. junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole. 27. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 8. maja 1891.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

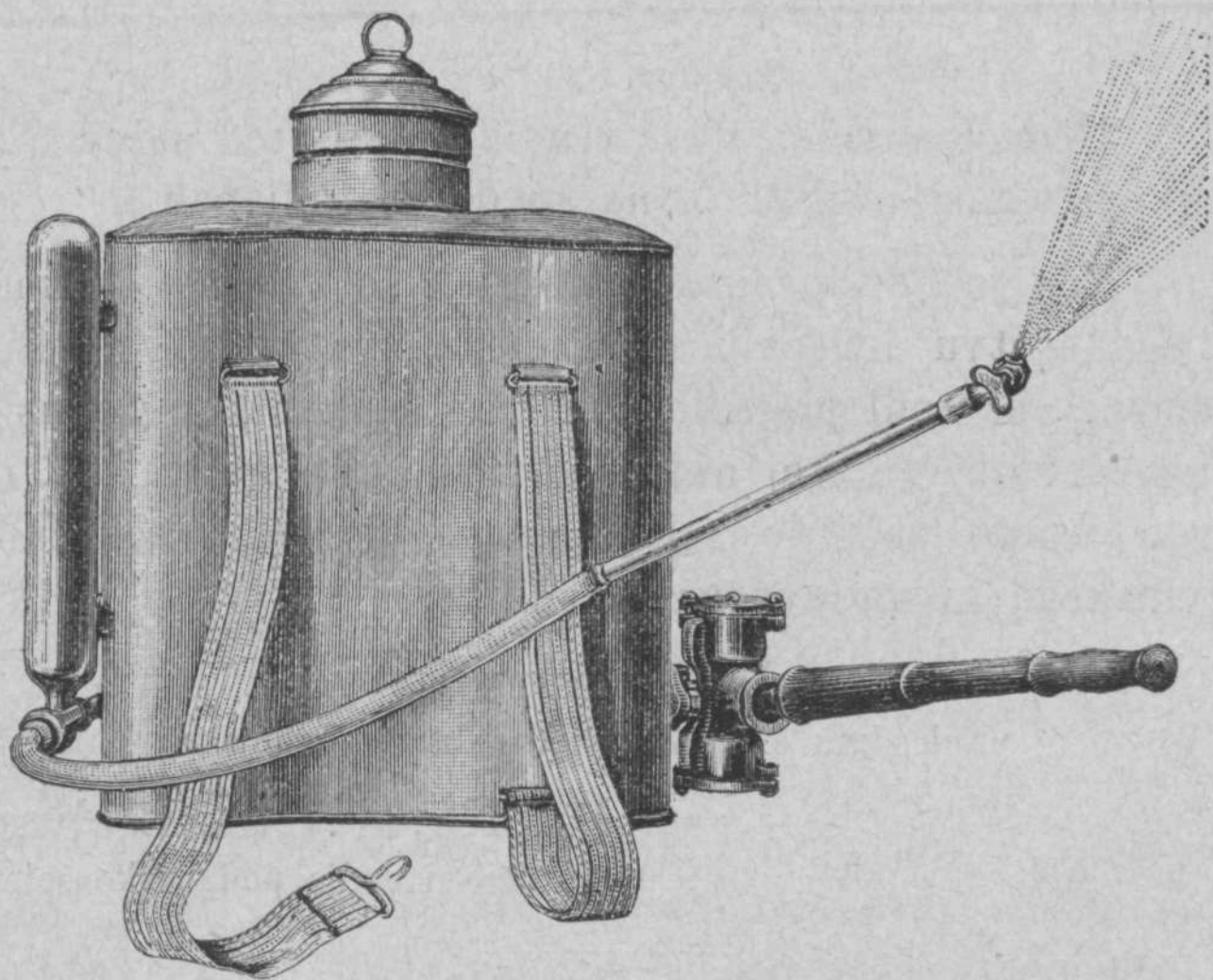
Trtna škropilnica.

Slovenski vinščak je bil lansko leto z ene strani srečen, strupena rosa (peronospora) vsled suhega vremena ni naredila tolike škode kolikor predlansko leto,

in pridelal je posebno dobro vino. Ali kaj pomaga, ko je pa bil pridelek tako pičel, da niti stroškov za obdelovanje ni pokrtil, nikar pa da bi bil zalegel za zimske potreščine ali celo za nedostatek predlanskega leta. Zakaj pa je bil pridelek tako pičel? Zato ker so bile trte opešale od predlanske strupene rose. Da je ta trditev prava, dokazujejo tisti vinogradi, katere so predlansko leto škropili in so imeli vsled tega lansko leto krepke trte, ki so obilo rodile.

Lansko leto so slovenski vinščaki, boječ se, da jim strupena rosa zopet ne uniči vsega pridelka pa tudi trt, prav zelo škropili z modro galico. Po nekaterih krajih, in sicer tam, koder je tudi lansko leto bila strupena rosa močna, preverjeni so vinščaki do celega, da je popolnoma zanesljivo tako škropljenje, in samo iz enega takega okraja je dobila kmetijska družba uže sedaj naročil do 2000 $\frac{h}{g}$ modre galice. Pa tudi povsod drugod so videli lepe uspehe škropljenja, kajti škropljeni vinogradi so ostali lepo zeleni do zadnjega. Ker pa stru-

Podoba 2.

pena rosa, kakor smo uže rekli, lansko leto ni povsod posebno hudo razsajala in so bile vsled predlanske bolezni vse trte povprek zelo slabotne, zato pa po teh krajih ni bilo veliko razlike med množico pridelka iz škropljenih in neškropljenih vinogradov. Gotovo je pa bilo vino iz škropljenih vinogradov veliko boljše, in trte po teh vinogradih so letos gotovo lepše in krepkejše.

Ker torej lansko leto korist škropljenja po mnogih krajih priprostemu vinščaku ni bila dovolj očitna, bojimo se, da bodo vsled tega marsikje škropljenje zavrgli ter se tolažili, da je trta to bolezen uže prebolela in da bode kmalu popolnoma izginila. Prav odločno svarimo vse pametne vinščake, da se iznebijo takih misli, ker nikakor niso prave. Po drugih vinskih deželah, kakor na pr. na Francoskem, v Švici itd., imajo v tem mnogoletne izkušnje, a ni nam treba tako daleč segati, vprašajmo le naših Vipavcev, kaj so izkusili s strupeno roso. Leta 1888. Vipavci skoraj nič niso imeli strupene rose

in mislili so tudi, da je uže izginila ta šiba božja, a uže leto 1889. jih je prepričalo, kako hitro se strupena rosa povrne, če ji je vreme ugodno. To leto (1889.) je bilo v Vipavi vse trsje strašno bolno, in srečen je bil tist, ki je škropil, ker imel je obilen in dober pridelek, in to tudi še prihodnje leto, ker je imel krepke trte. Marsikateri, skoraj smemo reči vsak Vipavec, bi bil leta 1889. svoje trte škropil, ko bi bil imel škropilnico in modre galice, a tačas je stalo kilogram modre galice do 80 in tudi več krajcarjev. Leta 1890. so vsled tega v Vipavi trsje splošno škropili, le da uspeh ni bil posebno velik, ker bolezni v obče ni bilo veliko, oslabele trte pa niso imele zaroda. Vse to nas uči, da ne smemo biti lahkoverni in opustiti škropljenja vinogradov, ako ni bilo prejšnje leto strupene rose, ker ona se takoj spet pokaže, kakor hitro nastane njej ugodno, vlažno, gorko vreme.

Priporočamo našim vinščakom, da se o pravem času pripravijo na boj proti peronospori ter si oskrbe škropilnic in modre galice. Tisti, ki imajo škropilnice uže od lanskega leta, pripravijo naj jih precej. Bodi le omenjeno, da je letos cena galici zelo padla in da jo bode družba dajala svojim udom po 26 kr. $\frac{h}{g}$ z zabojem vred. Z oddajo galice neudom se družba, vsaj kakor sedaj kaže, letos ne bode pečala, ker ima izza lanskega leta prežalostne izkušnje.

Preostaja nam še govoriti o trtnih škropilnicah. Kmetijska družba je lansko leto priporočala in tudi dala podružnicam brezplačno škropilnic s „patentom Samassovim“. Z nekaterih strani so se o teh škropilnicah slišale pritožbe, ki pa niso bile opravičene, ker so bili škropilci največkrat sami krivi, če škropilnica ni prav ali dobro delala. Ena pritožba je pa bila opravičena, in sicer ta, da je vzvod iz prekrhke in premehke kovine. Če je imel škropilnico previden človek v roki, bil je vedno zadovoljen, ako se je pa škropilnica po nepotrebnem preveč gonila, bil je pritisek zraka tako velik, da se pah ni dal pregibati, in vsled hudega pritiska se je vzvod skrivil, in če si ga hotel naravnati, zlomil se ti je, ker je bil izdelan iz krhkega bronu. Kdor je o pravem času prenehal vzvod pregibati, ker ob močnem zračnem pritisku v vetrniku je škropilnica i tako sama ob sebi škropila, ta ni vzvoda nikdar skrivil. Da je škropilnica tudi v manj previdnih rokah varna, odpravljen je sedaj ta nedostatek, ker izdelovatelj škropilnic dela letos vzvod iz aluminijevega jekla.

Tudi letos priporočamo škropilnico „patenta Samassovega“ najbolj našim čitateljem, ker je zboljšana glede onega, kar se ji je lansko leto po pravici očitalo. Lanske škropilnice se dajo pa tudi vse tako popraviti, ni potrebno družega, nego da se zamenja vzvod. Da pa to škropilnico, katero kaže podoba 1., tako toplo priporočamo, prihaja od tod, ker je izmed vseh ponujanih škropilnic iz najboljšega blaga izdelana, poleg tega je lahka, popolnoma bakrena, oziroma mesingasta, in stoji le 18 gld. Ta naša sodba o tej škropilnici pa ne bi bila

nikakor merodajna, a merodajno je to, da je dobila lansko leto v Kremsu in letošnje leto v Schweinsbarthu prvi državni darili, s čimer se ne more ponašati noben izdelovatelj mnogobrojnih drugih škropilnic. Da je škropilnica izvrstna, dokazuje pa tudi to, da jo je c. kr. kmetijsko ministerstvo lansko leto samo priporočilo in da jih je vsled izkušenj letos naročilo več sto c. kr. namestništvo v Dalmaciji in deželni odbor na Dunaji. Škropilnice ima v zalogi Jos. Stadler v Ljubljani.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

222.

Poraba opija v Evropi; kako strašni so mu nasledki.

Opij se v Evropi, izvzemši Turško in Grško, upotreblja poglavito samo za zdravilo, in kupujejo ga v Perziji in v Indiji. Kot zdravilo prodajajo ga ali kot prah ali kot tekočino. Prah se dobiva ali čist, ali pa ga mešajo v pile z drugim prahom, ali pa napravljajo mazila in obliže. Najnavadnejša vrsta tekočega opija je „tinctura opii“. Čudno je, da opij na opice čisto nič ne deluje. Dajali so jim znatne množine opija, pa na njih niso opazili ni sledu kakej spremembi. Na človeka deluje opij sedaj močnejše sedaj slabейše po tem, kako ga je vaje in po koliko ga jemlje. Ako človek vzame malo opija, takrat ga umiruje, ublažuje in v spanje zaziblje. Večja množina razdražuje, razpaljuje in omamlja človeka, oslabi mu živce in zmede duh, zaziblje ga v spanje za dalje časa, napravlja mu prijetne sanje, a naposled ga ubija. Stoti del jednega grama more že dete usmrtiti, a četrt do tri četrti grama usmrti tudi odraslega človeka. Kedar se kdo ostrupi z opijem, zdravijo ga zdravniki z močno kavo, čreslovo kislino, ali z gorko mandeljevo vodo. Ako bi služil opij samo za zdravila, sreča bi bila to za človeštvo, človek bi ga mogel hvaliti kot dar božji. Toda po opiju segajo dandanes milijoni ljudij, da v njem nahajajo žalostno uživanje in pogubno srečo, katera jim ubija telo in izpija mozek. Kjer se je vkoreninila strast, da v opiju iščejo sanjarsko blaženstvo, tu se žal ne daje več iz srca izruvati, in če tudi človek vidi, kako od dne do dne huje gine in propada. Neka skrivnostna in nepremagljiva moč vleče človeka vedno z novega za tem strupom, da v blaženem spanju pozabi nadlog. Dejali bi, da so v Aziji, kjer je ta bolezen doma, ljudje preprostejši, in se zato težje upirajo tej strasti, ali temu ni tako, ker je ta strast tako močna, kedar se vkorenini, da je ne more niti naobražen Evropejec premagati. Tudi v Evropi se pri razsvitljenih in naobraženih ljudeh često dogajajo prav grozni primeri, kako opij

more človeka v svoje lance vlovati. Taki primeri ublažujejo po nekoliko našo sodbo o robskeji strasti azijskih narodov, in so nam ob enem najstrašnejša opomba, kako se nam je treba čuvati tega strupa. Glasoviti angleški pesnik Coleridge je prišel ne hoté v to strast, in postal je tak, kakor najpreprostejši kitajski delavec. Čitajmo kaj nam je v pismu od 1814. l. zapisal.

„V to strašno navado sem zašel ne hoté, nisem vedel kedaj. Otekla so mi bila kolena, in zato sem moral več mescev v postelji ležati. Na svojo nesrečo sem čital v nekem zdravniškem listu, kako so enako bolezen ozdravili s tem, da so bolniku dali piti tinkture od opija, in ob enem so ga s tinkturo mazali. Tudi jaz sem segel po tem sredstvu, in zgodilo se je čudo, bolezen kakor da si jo odpihal. Začel sem zopet hoditi, dobil sem veselje do jedi, glava se je razbistrila in 14 dni sem bil kot preroben. No polagoma se je začela zgubljati moja živahnost in bolezen se je povrnila. Segel sem z novega po divnem zdravilu, ali ne morem z novega povedati žalostne povesti. Dosta je, če rečem, da so prišle tako grozne posledice, da se to ne daje z besedami dopovedati.“ In Coleridge je postal najkukavnejši rob opija. Pozneje je živel v hiši svojega prijatelja v Bristolu, in tu je povedal zdravniku, kaj mu je. Sedaj še le se je začel najžalostnejši del njegovega življenja. Treba mu je bilo jemati vsak dan manje opija, in prijatelji so se že veselili, ko so videli, da je prišel tako daleč, da ne jemlje več kot po 20 kapljic na dan, a on je skrivaje pil še več kot popreje. Koliko ponižanja in sramote je moral ta naobraženi človek v sebi čutiti, ko je videl, da se tako žalostno vede. Najgroznejše pa je bilo to, ker je svojo nadlogo in nesrečo popolnoma čutil, a si ni mogel pomoči. „Za mene ni več upanja“, pisal je v nekem drugem pismu. „Najboljše bi bilo, ako bi me zaprli v blaznico, ker je moja bolezen nekaka blaznost, katera se od navadne blaznosti samo v tem razločuje, da sem zgubil voljo in moč, a ne pameti. Vi me prosite, da se sam vzdignem. Idite in recite človeku, kateri ne more z rokama gibati, da hoče ozdraveti, ako udari z roko ob roko. Da, poreče vam, prav to je moja bolezen, da ne morem z roko ganiti.“ Pri drugej priliki je pisal še obupnejše: „Pomislite siromašno, kukavno, propalo telo, katero že več let gleda, da pozabi muk, pa se te muke vedno z novega ponavljajo, ker se ne more otresti strasti, katera jih napravlja. Pomislite dušo, katera trpi muke v peklu, a mora drugim kazati pot v raj, ki je njemu za vselaj zaprt, s kratka pomislite največjo nadlogo, slabost in zgubljeno nado, pa hočete vsaj nekoliko razumeti moje stanje, kolikor more človek zapopasti tisto, česar ni skusil.“ Coleridge je živel še 20 let, ker se mu je vender sponeslo, da se je otresel grozne navade.

(Dalje prihodnjič.)